

Μετέωρα Πολίχνης: αυτογενής/αυθαίρετος οικισμός στη Δυτική Θεσσαλονίκη

Το τοπίο στη λογοτεχνία

Νίκος-Γαβριήλ Πεντζίκης, «Μητέρα Θεσσαλονίκη», από το βιβλίο: *Αποψη από τα βορειοδυτικά*, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1970.

«...Από το Ωραιόκαστρο ξεχωρίζουν οι πεδινοί συνοικισμοί στα δυτικά της πόλεως, όπου και τα περισσότερα εργοστάσια. Υψηλότερα, στις πλαγιές των λόφων, το συγκρότημα του Δήμου Νεαπόλεως, επιστεφόμενο από το βορειοδυτικό τμήμα των κάστρων.

Αυτό το τμήμα των τειχών είναι το περισσότερο ενδιαφέρον. Αρχινά από το ύψος του τόσο χαρακτηριστικά ξεμοναχιασμένου σπιτιού, που βλέπουμε κοιτώντας κατά πάνω από την οδό Βενιζέλου. Δίπλα σ' αυτό το σπίτι το τείχος σχηματίζει μια τριγωνική προεκβολή, όπως συνηθιζόταν για την προστασία των πυλών. Πύλη σημαντική εκεί δεν υπάρχει, αλλά μόνο ένα παραπόρτι. Αυτό ήθελε να εξασφαλίσει ο επιλεγόμενος Πύργος του Απόκαυκου. Τ' όνομά του το 'λαβε από σχετική πλινθόγραφη εντοιχισμένη. [...]

Αρχινώντας από το σημείο που 'παμε, τα κάστρα προς τα κάτω δείχνουν μεγάλες επιφάνειες γεμάτες με πράσινες, ελαφρά κιτρινωπές ή μαυριδερές πέτρες, ανάκατα βαλμένες μαζί με πλίνθους σε συμπαγές σύνολο. Η μονοτονία των επιφανειών αυτών των τειχών, διασκεδάζεται χάρις σε ποικίλα διακοσμητικά μοτίβα, καμωμένα εδώ κι εκεί με πλίνθους. Σ' ένα σημείο όπου τα τούβλα υπερισχύοντας δίνουν μια κόκκινη απόχρωση στο τείχος, σώζεται εισέτι ένα τυφλό διακοσμητικό παράθυρο, όπου η ένθεση των πλίνθων ξεμοιάζει κέντημα.

Βγαίνοντας εκτός της πόλεως για τις Συκίες ή και τ' Ασβεστοχώρι σιμά όπου 'ναι το καφενείο του "Καφαντάρη", περί το δυτικό άκρο της οδού Άγιου Δημητρίου, έχετε την ευκαιρία να δήτε ό,τι σας λέω. Προσέξτε ιδίως πόση χάρη προσδίδουν στο κάστρο, οι διαγραφόμενοι μέσα στα κενά, ανάμεσα στα επάλληλα τόξα των πλίνθων μεγάλοι Σταυροί. Η πέτρα, πράσινος σχιστόλιθος, μπαίνει σπάνια ως γέμισμα. Σ' ένα μέρος όπου το τείχος γκρέμισε, φαίνονται λευκά μάρμαρα των ρωμαϊκών χρόνων και ή επιγραφή: "ΚΛΑΥΔΙΑΝΟΣ ΤΟΙΣ ΓΟΝΕΥΣΙΝ". Τούτο φανερώνει ότι το Βυζαντινό κάστρο, αγκάλιασε και περιτύλιξε παλαιότερο οχυρωματικό κτίσμα, των πρώτων αιώνων της ακμής της Θεσσαλονίκης. Χωρίς αμφισβητήσεις πολλές μπορούμε να

ισχυριστούμε, ότι Βορειοδυτικά ή πόλη μέσα στα τείχη κατείχε τον ίδιο χώρο, από τον καιρό που την ίδρυσε ο Κάσσανδρος. Οι επεκτάσεις γινόντουσαν πάντα προς τα Νοτιοανατολικά. Επί Κασσάνδρου και στα πρώτα Ρωμαϊκά χρόνια, το ανατολικό τείχος περνούσε, λίγο πιο μακριά από την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, καθώς μας αφήνει να το υποθέσουμε, το γεγονός ότι το ρωμαϊκό κτίσμα στη βάση της Αχειροποιήτου ήταν extra muros. Έκτος των τειχών, από τη μεριά που περιγράφουμε σήμερα τη Θεσσαλονίκη, υπήρχαν νεκροταφεία. Τούτο μαρτυρείται και από τ' ότι βρέθηκε αυτού, παρά τα θεμέλια ενός σπιτιού που κτιζόταν, τάφος χριστιανικός του 3ου μ.Χ. αιώνα, γεμάτος με ωραιότατες και πάρα πολύ χαρακτηριστικές ζωγραφιές, που τον κάνουν μνημείο καλλιτεχνικό πρώτης σημασίας.»